

УДК 343.13

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.5.6>

АПЕЛЯЦІЙНА СКАРГА З ГАЛЮЦИНАЦІЯМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ВИСНОВКИ НА МАЙБУТНЄ З ОДНОГО КЕЙСУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Гловюк І.В.,
*докторка юридичних наук, професорка,
Заслужена юристка України,
професорка кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Одеського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-5685-3702*

Гловюк І.В. Апеляційна скарга з галюцинаціями штучного інтелекту: висновки на майбутнє з одного кейсу у кримінальному провадженні.

Розвиток штучного інтелекту та вже наявні практики його використання у правничій діяльності за відсутності нормативної регламентації породжує нові виклики для судів та учасників кримінальних проваджень. Зокрема, ці стосується використання штучного інтелекту при підготовці процесуальних документів, які подаються до суду. Тому важливим є формування доктринальних підходів щодо реагування судами на недоліки процесуальних документів, ідентифіковані як випадки невідповідального використання ШІ на основі наявної судової практики у кримінальному провадженні.

У статті розглянуто питання відповідального використання штучного інтелекту у процесуальних документах на прикладі ситуації, коли суд апеляційної інстанції вказав на наявність галюцинацій штучного інтелекту у апеляційній скарзі.

На основі зарубіжної практики, наукових досліджень та рекомендацій щодо використання штучного інтелекту зроблено висновок, що визначення меж реагування судами на недоліки процесуальних документів, ідентифіковані як випадки невідповідального використання штучного інтелекту потребує урахування таких аспектів: чи мало місце повідомлення про використання штучного інтелекту (що не є обов'язковим та і взагалі передбаченим станом на день підготовки статті); урахуванням можливостей галюцинацій штучного інтелекту у тому числі у контексті викривленого змісту нормативних актів, судової практики, та вигадування норм права та судової практики; обережності констатації неналежного виконання професійних обов'язків правником та неповаги до суду чи зловживанням у процесі через ризики стигматизації правника неправильною ідентифікацією використання штучного інтелекту.

Відсутність визнаних політик використання штучного інтелекту у професійних спільнотах загалом не заважають відповідально використовувати штучний інтелект, виходячи з більш загальних норм, у тому числі етичних, щодо належного виконання професійних обов'язків. Утім, досвід зарубіжних країн вказує на перспективи їх можливого запровадження задля відповідального використання штучного інтелекту суддями, адвокатами, прокурорами.

Ключові слова: кримінальне провадження, штучний інтелект, відповідальне використання штучного інтелекту, професійний обов'язок, компетентність, стигматизація, помилка, процесуальний документ.

Hloviuk I.V. Appeal with artificial intelligence hallucinations: conclusions for the future from a single case in criminal proceedings.

The development of artificial intelligence and existing practices for its use in legal activities in the absence of regulatory framework poses new challenges for courts and participants in criminal

proceedings. In particular, this concerns the use of artificial intelligence in the preparation of procedural documents submitted to the court. Therefore, it is important to develop doctrinal approaches for courts to respond to deficiencies in procedural documents identified as cases of irresponsible use of AI based on existing case law in criminal proceedings.

The article examines the issue of responsible use of artificial intelligence in procedural documents using the example of a situation where the court of appeal pointed to the presence of artificial intelligence hallucinations in the appeal.

Based on foreign practice, scholarly research, and recommendations on the use of artificial intelligence, it has been concluded that determining the limits of courts' responses to procedural document deficiencies identified as cases of irresponsible use of artificial intelligence requires consideration of the following aspects: whether there was notification of the use of artificial intelligence (which is not mandatory and is not generally required as of the date of preparation of this article); taking into account the possibility of artificial intelligence hallucinations, including in the context of distorted content of normative acts, judicial practice, and the invention of rules of law and judicial practice; caution in finding improper performance of professional duties by a lawyer and contempt of court or abuse of process due to the risks of stigmatising a lawyer by misidentifying the use of artificial intelligence.

The absence of recognised policies on the use of artificial intelligence in professional communities does not generally prevent the responsible use of artificial intelligence, based on more general norms, including ethical ones, regarding the proper performance of professional duties. However, the experience of foreign countries indicates the prospects for their possible introduction for the responsible use of artificial intelligence by judges, lawyers, and prosecutors.

Key words: criminal proceedings, artificial intelligence, responsible use of artificial intelligence, professional duty, competence, stigmatisation, error, procedural document.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток штучного інтелекту (далі – ШІ) і використання його у правничій діяльності очікувано викликав непрості питання щодо відповідального (добросчесного, етичного) використання, зокрема, генеративного ШІ. На нормативному рівні в Україні поки є поодинокі спеціальні норми (ст. 16 Кодексу суддівської етики [1], Положення про використання технологій штучного інтелекту працівниками Апарату Верховного Суду [2], Засади використання інструментів штучного інтелекту у Вищому антикорупційному суді [3]). Утім, у Рекомендаціях з відповідального використання штучного інтелекту для правників (які не мають юридичної сили) прописано, що навіть якщо консультант або адвокат користується допоміжними ШІ-інструментами, повну відповідальність перед клієнтом за точність та коректність наданих рекомендацій і висновків несе саме він. Обов'язково проводити фінальну перевірку результатів, що генеруються системою [4].

Такий підхід не є винаходом України. Council of Bars and Law Societies of Europe guide on the use of generative AI by lawyers як принцип юридичної професії щодо використання інструментів GenAI вказує професійну компетентність, зокрема, щоб уникнути або зменшити ризики, пов'язані з використанням інструментів GenAI в юридичній практиці, юристи повинні перевіряти результати роботи GenAI перед тим, як використовувати їх у своїй роботі (якщо це вимагає конкретний випадок), розуміти можливості та обмеження всіх технологічних рішень, які вони використовують у своїй роботі, включаючи GenAI, а також розуміти різні контексти, в яких вони використовують GenAI, та наслідки і ризики, що виникають у результаті такого використання [5].

В Україні вже є судові рішення щодо оцінки використання ШІ учасниками проваджень, які обговорюються дослідниками [6; 7].

Стан опрацювання проблематики. Питання використання ШІ у правосудді не обділене увагою науковців та практиків. Зокрема, О.Р. Балацька розглядає виклики та перспективи соціальної справедливості у контексті ШІ у правосудді [8]; Д.М. Белов та М.В. Белова пишуть про потенціал та ризики ШІ в судочинстві та судових рішеннях [9]; І.М. Берназюк розкриває конституційно-правові аспекти ШІ у правосудді [10]; Я.О. Берназюк приділяє увагу: використанню ШІ для забезпечення єдності судової практики як складової довіри до суду [11], ролі верховних судів у цифровій трансформації правосуддя в еру ШІ [12], цифровій ері правосуддя: роль ШІ у забезпеченні єдності судової практики в Україні [13], ризикам алгоритмічної упередженості та дискримінації у аспекті ШІ у правосудді [14]; О.М. Дуфенюк [15] та Г. Рудь [16] розглядають практику ВС у контексті використання сторонами ШІ; про зміну правосуддя через ШІ пишуть І. Голубовський та В. Крат [17] та ін.

У контексті кримінального провадження приклади різного використання ШІ проаналізовані О.В. Капліною, А.Р. Туманянц, І.О. Крицькою [18], Н.В. Глинською, Д.І. Клепокою, Ю.С. Репіною [19], С. Матушене, В. Шевчуком, Ю. Балтрунене [20], О.І. Гафичем [21], М. Демурою та Д. Клепокою [22], І.В. Басистою, Ж.В. Удовенко, М.-М.А. Кулинич [23], О.О. Торбасом [24], М.В. Шепітьком [25], К. Крамаренко та І. Тітком [26] та ін.

Разом з тим, наукова розвідка питань реагування судів на виявлені, на їх думку, випадки невідповідального використання ШІ, є поодиноким і стосується загальних питань, а не кримінального провадження.

Отже, **метою цієї статті** є формування доктринальних підходів щодо реагування судами на недоліки процесуальних документів, ідентифіковані як випадки невідповідального використання ШІ на основі наявної судової практики у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу. Цікавою з позицій відповідального використання ШІ у кримінальному провадженні є наступна ситуація. Ухвалою Сумського апеляційного суду було констатовано використання галюцинацій ШІ у апеляційній скарзі адвоката: щодо нібито існуючих правових позицій Верховного Суду, на які посилається адвокат в своїй апеляційній скарзі, суд вважає за необхідне зазначити наступне. Аналіз змісту апеляційної скарги дає підстави для висновку про недобросовісне використання інструментів штучного інтелекту при її підготовці. Посилання на постанови Верховного Суду у справах № 761/23523/17, № 522/1916/18, № 243/667/18, № 761/4625/18 як на такі, що дозволяють ігнорувати строки оскарження, є грубим викривленням реальної судової практики. Перевіркою встановлено, що зазначені номери справ або відсутні в Єдиному державному реєстрі судових рішень, або стосуються проваджень про адміністративні правопорушення, розглянутих судами першої інстанції, та не містять жодних висновків Верховного Суду щодо застосування норм КПК України. Використання вигаданих правових позицій (так званих «галюцинацій» штучного інтелекту) та подання до суду неперевіраних процесуальних документів свідчить про неналежне виконання професійних обов'язків правником, порушує принцип юридичної визначеності та є виявом неповаги до суду [27]. Недарма у контексті використання ШІ надається порада перевіряти все: якщо ви використовуєте будь-який інструмент штучного інтелекту для підготовки юридичних документів, юристи повинні перевіряти кожен цитату, посилання та юридичний принцип перед подачею [28].

Аналізуючи цю ситуацію, звернемо увагу на деякі аспекти, що дозволяють підсвітити доречність та відповідальність у використанні ШІ у процесуальних документах.

Неповідомлення про використання ШІ. Ця ситуація істотно відрізняється від ухвали ВС від 08 лютого 2024 року, де вперше ВС кваліфікував використання ШІ як неповагу до неповаги до суддів Верховного Суду (що, до речі, дискутувалося у ряді джерел [6; 15; 16]). Адже в справі № 925/200/22 [29] заявником було відкрито зазначено про використання ШІ та вказано результати його використання. Крім того, йшлося про визначення штучним інтелектом «ChatGPT» поняття «добровільне зобов'язання». І там не було ідентифіковано галюцинацій ШІ.

Цікава практика запроваджена у Канаді (Манітоба): Court of King's Bench of Manitoba прописав практичне керівництво «Use of Artificial Intelligence in Court Submissions» [30]. Воно невелике за змістом, але містить важливу настанову: «існують обґрунтовані побоювання щодо надійності та точності інформації, отриманої в результаті використання штучного інтелекту. Щоб вирішити ці проблеми, у випадках, коли штучний інтелект використовувався для підготовки матеріалів, що подаються до суду, у цих матеріалах має бути вказано, як саме використовувався штучний інтелект» [30].

Проблема галюцинацій ШІ. Розглядаючи визначення галюцинацій ШІ, слід звернутися до їх тлумачення у Рекомендаціях з відповідального використання штучного інтелекту для правників: фіктивні відповіді ШІ, які здаються правдоподібними, але є неточними; видача вигаданої або неточної, неправдивої інформації [4]. У Council of Bars and Law Societies of Europe guide on the use of generative AI by lawyers [5] вони розглядаються як ризик для використання ШІ у правничій професії: так звані галюцинації виникають, коли GenAI та інші системи штучного інтелекту генерують фактично неточні або нелогічні відповіді. У контексті юридичних послуг GenAI може генерувати повністю вигадані прецеденти, створювати неіснуючі судові справи або судові висновки, помилково приписувати цитати суддям або правознавцям або будувати на перший погляд правдоподібні, але повністю вигадані юридичні аргументи. Є слушна думка, що галюцинації штучного інтелекту становлять нагальну та багатогранну проблему – ці помилки слід, і цілком справедливо, приписувати тим, хто використовує генеративний штучний інтелект, тобто юристам. Таке безкон-

трольне використання може легко підірвати довіру громадськості до судових процесів, поставити під сумнів цілісність судових проваджень та наражати практикуючих юристів на етичну та професійну відповідальність [31].

В ухвалі ж Сумського апеляційного суду ідентифіковано використання ШІ при підготовці скарги через галюцинації ШІ у вигляді неіснуючої судової практики.

З досвіду експериментів, які проводилися авторкою цієї статті, це поширена проблема при проханні знайти релевантну судову практику. На цей аспект вказується і адвокатами у соцмережах.

У виступі на тему «Використання стороною ШІ у процесуальних документах: (не)зловживання?» авторкою цієї статті було висловлено авторську позицію, що у разі, якщо у процесуальному документі подано текст з галюцинаціями, то має місце і зловживання, і неповага до суду [7], що певним чином знайшло підтвердження у цій ухвалі. Як видається, покликання на неповагу до суду було цілком очікуваним, адже суд витратив час (за рахунок державного бюджету, тобто коштів платників податків) на пошук неіснуючої практики, хоча цей час міг би бути витрачений більш продуктивно, зокрема, для аналізу фактичних обставин, ідентифікації норм права, підготовки аргументів для мотивування рішення тощо.

Констатація неналежного виконання професійних обов'язків правником. В ухвалі немає інформації щодо іншого, аніж процесуальне, реагування на таку якість апеляційної скарги.

Натомість, зарубіжний досвід демонструє дуже цікаві підходи у разі виявлення галюцинацій ШІ у документах, поданих до суду. Це питання розглянуто С. Ходжалиєвою з урахуванням британського досвіду [32]. Можливо навести і інші підходи судів. Зокрема, йдеться про великі суми штрафів (59500 доларів [33], 31100 доларів за поданий до суду брїф з галюцинаціями ШІ, дві абсолютно неіснуючі справи, інші невірні «цитати» [34], 13000 доларів за документи з галюцинаціями ШІ [35] тощо).

Крім того, застосовувалися такі санкції: попередження; повідомлення асоціації адвокатів; догана; наказ повідомити клієнта про порушення; наказ виправити документ; наказ про засвідчення майбутніх подань щодо штучного інтелекту; наказ про підтвердження дійсності майбутніх цитат; підтвердження проходження семінару з штучного інтелекту; наказ про сплату витрат адвоката протилежної сторони; наказ про поширення рішення в юридичній фірмі; наказ про поширення рішення у судах; підвищення професійного рівня; вибачення перед судом тощо [36]. Це дуже неординарні засоби реагування, які спрямовані, по-перше, на убезпечення від подальшого невідповідального використання ШІ; по-друге, на ефективне здійснення правосуддя та недопущення введення суду в оману; по-третє, на недопущення зловживання процесом; по-четверте, на недопущення потрапляння фейкової судової практики у судові рішення. Відмітимо, що висловлено позицію, що «посилання на фальшиві справи в судових документах та інших матеріалах, поданих до суду, є зловживанням процесом і прирівнюється до подання неправдивих відомостей до суду. Якщо це не контролювати, це може призвести до судової помилки» [37].

Ризики стигматизації правника неправильною ідентифікацією використання ШІ. Разом з тим, констатації у невідповідальному використанні ШІ можуть бути такими, що не відповідають дійсності та ганьблять професійну репутацію. За кордоном вже є дослідження щодо AI shaming стосовно академічних дослідників, зокрема, йдеться про те, що AI shaming часто передбачає заперечення достовірності або автентичності робіт, створених за допомогою штучного інтелекту, припускаючи, що використання AI є обманом, лінню або менш цінним, ніж зусилля, докладені виключно людьми [38]. У науці пропонується зробити використання ШІ в науці прозорим, використовуючи просту й зрозумілу систему, що дасть змогу чітко зафіксувати, які саме завдання виконувалися за допомогою штучного інтелекту, – без стигми, зайвої бюрократії чи страху виглядати нечесним. Одне з таких рішень – GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy), таксономія делегування генеративного ШІ [39].

Є дослідження і щодо стигматизації загалом користувачів AI: особи, які використовують ШІ для підвищення продуктивності, все частіше піддаються ostracism, стигматизації та переслідуванням з боку колег. Тиха стигматизація вкоренилася, викликаючи страх, стрес і ставлення «не наважуються вимовити це слово» серед користувачів ШІ [40].

У контексті реагування Верховним Судом на використання ШІ є думка про стигматизацію самого ШІ, з позицією, що «визначення “Г101 КАС України), але суд не призначив експертизу, приєднавши експертні функції, що суперечить сталюцинацій ШІ” (генерація неточної інформації) вимагає спеціальних знань (ст. 2 КАС України (контроль за законністю, а не експертна оцінка)»

[41]. Утім, складно зрозуміти, про які спеціальні знання йдеться, якщо суд перевірів ЄДРСР та виявив відсутність постанов ВС, на які здійснено посилання, або викривлений зміст реально існуючих постанов ВС.

Для правника стигматизація, у тому числі через неправильну ідентифікацію звернення до ШІ може мати як репутаційні, так і дисциплінарні та процесуальні наслідки. Складність полягає ще й у тому, що є сумніви, наскільки вірно програмні продукти ідентифікують ШІ. Власний досвід експериментів з джерелами, створеними до епохи ШІ, вказує, що неправильна ідентифікація існує. Тому будь-яке посилання на невідповідальне використання ШІ у процесуальних документах має мати під собою серйозне підґрунтя, враховуючи ще і те, що можуть бути механічні помилки, зумовлені навантаженням та стресом в умовах воєнного стану.

У аналізованій ситуації мова йшла про те, що зазначені номери справ або відсутні в Єдиному державному реєстрі судових рішень, або стосуються проваджень про адміністративні правопорушення, розглянутих судами першої інстанції, та не містять жодних висновків Верховного Суду щодо застосування норм КПК України [27]. При цьому відсутність певних судових рішень у тій версії ЄДРСР, яка доступна звичайним користувачам, не завжди свідчить про введення в оману, адже, по-перше, може бути людська помилка у одній цифрі номеру справи, по-друге, були випадки, коли доступ до певних рішень у ЄДРСР певний час був, а потім по цих же посиланням зайти на рішення вже було неможливо (авторка особисто мала такий досвід).

Висновки. Визначення меж реагування судами на недоліки процесуальних документів, ідентифіковані як випадки невідповідального використання ШІ потребує урахування таких аспектів:

- чи мало місце повідомлення про використання ШІ (що не є обов'язковим та і взагалі передбаченим станом на день підготовки статті);
- урахуванням можливостей галюцинацій ШІ у тому числі у контексті викривленого змісту нормативних актів, судової практики, та вигадування норм права та судової практики;
- обережності констатації неналежного виконання професійних обов'язків правником та неповаги до суду чи зловживанням у процесі через ризики стигматизації правника неправильною ідентифікацією використання ШІ.

Відсутність визнаних політик використання ШІ у професійних спільнотах загалом не заважають відповідально використовувати ШІ, виходячи з більш загальних норм, у тому числі етичних, щодо належного виконання професійних обов'язків. Утім, досвід зарубіжних країн вказує на перспективи їх можливого запровадження задля відповідального використання ШІ суддями, адвокатами, прокурорами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кодекс суддівської етики. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13>.
2. Положення про використання технологій штучного інтелекту працівниками Апарату Верховного Суду. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/Polozhennya_SHI.pdf.
3. Засади використання інструментів штучного інтелекту у Вищому антикорупційному суді. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/documents/orders/19.12.2024_56.pdf.
4. Рекомендації з відповідального використання штучного інтелекту для правників. URL: <https://storage.thedigital.gov.ua/files/2/72/fcf6c498e0a9f57e7a8521ff9833372d.pdf>.
5. Council of Bars and Law Societies of Europe guide on the use of generative AI by lawyers. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/IT_LAW/ITL_Guides_recommendations/EN_ITL_20251002_CCBE-guide-on-the-use-of-the-use-of-generative-AI-for-lawyers.pdf.
6. Гловюк І.В. Покликання стороною провадження на результати, згенеровані ChatGPT: чи це неповага до суду? Штучний інтелект у правовій практиці: межі та можливості: зб. тез круглого столу, 14 берез. 2025 р. Львів: ЛьвДУВС, 2025. С. 78–81. URL: <https://www.researchgate.net/publication/390363881>.
7. Гловюк І. Використання стороною ШІ у процесуальних документах: (не)зловживання? Форум з кримінального права та процесу імені Й. Л. Бронза, 29 серпня 2025 року. URL: <https://www.researchgate.net/publication/395011788>.
8. Балацька О.Р. Штучний інтелект у правосудді: виклики та перспективи соціальної справедливості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 439-442. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/104>.

9. Белов Д.М., Белова М.В. Штучний інтелект в судочинстві та судових рішеннях, потенціал та ризики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2023. Серія право. Вип. 78. Ч. 2. С. 315-320. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.50>.
10. Берназюк І.М. Штучний інтелект у правосудді: конституційно-правовий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. С. 130-137. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.16>.
11. Берназюк Я. Штучний інтелект і його використання для забезпечення єдності судової практики як складової довіри до суду. *Слово Національної школи суддів України*. 2024. № 4 (49). С. 16-35. DOI [10.37566/2707-6849-2024-4\(49\)-2](https://doi.org/10.37566/2707-6849-2024-4(49)-2).
12. Берназюк Я. Ера ШІ й роль верховних судів у цифровій трансформації правосуддя. URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/1350/era-shi-i-rol-verkhovnykh-sudiv-u-tsyfrovii-transformatsii-pravosuddia>.
13. Берназюк Я. Цифрова ера правосуддя: роль ШІ у забезпеченні єдності судової практики в Україні. URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/news/986/tsyfrova-era-pravosuddia-rol-shi-u-zabezpechenni-iednosti-sudovoi-praktyky-v-ukraini>.
14. Берназюк Я. Штучний інтелект у правосудді: ризики алгоритмічної упередженості та дискримінації. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/125_AI_Algorithmic_Bias_Discrimination_Risks_bernaziuk.pdf.
15. Дуфенюк О.М. Дебати ПРО ChatGPT у Верховному Суді. Штучний інтелект у правовій практиці: межі та можливості: зб. тез круглого столу, 14 берез. 2025 р. Львів: ЛьвДУВС, 2025. С. 100-103.
16. Рудь Г. Штучний інтелект в адвокатській діяльності: креатив чи неповага до суду? URL: https://protocol.ua/ua/shtuchniy_intelekt_v_advokatskiy_diyalnosti_kreativ_chi_nepovaga_do_sudu.
17. Крат В., Голубовський І. Штучний інтелект і судочинство. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/shtuchniy-intelekt-i-sudochinstvo.html>.
18. Kaplina O., Tumanyants A., Krytska I., Verkhoglyad-Gerasymenko O. Application of Artificial Intelligence Systems in Criminal Procedure: Key Areas, Basic Legal Principles and Problems of Correlation with Fundamental Human Rights. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2023. № 3 (20). P. 147-166. URL: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-6.3-a000314>.
19. Глинська Н.В., Клепка Д.І., Рєпіна Ю.С. Вступ до проблеми цифровізації кримінального провадження: монографія: електрон. наук. вид. / за заг. ред. Н.В. Глинської; Нац. акад. прав. наук України; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В.В. Сташиса НАПрН України. Харків: Право, 2023. 124 с. DOI: <https://doi.org/10.31359/9789669986696>.
20. Матулене, С., Шевчук, В., Балтрунене, Ю. Штучний інтелект в діяльності органів правопорядку та юстиції: вітчизняний та європейський досвід. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022/ Вип. 4 (29). С. 12-46. DOI: [10.32353/khrife.4.2022.02](https://doi.org/10.32353/khrife.4.2022.02).
21. Гафич О.І. Штучний інтелект у кримінальному провадженні: ризики застосування суддя-ми. Цифровізація кримінального провадження: стан та перспективи: матеріали наук.-практ. круглого столу, м. Харків, 19 верес. 2024 р. / [редкол.: Н.В. Глинська (голов. ред.), Д.І. Клепка, А.А. Барабаш]; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В.В. Сташиса НАПрН України; Від. дослідж. проблем кримін. процесу та судоустрою. – Харків: Право, 2024. – 174 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178411565> С. 38-41.
22. Demura M., Kleпка D. Using Artificial Intelligence Algorithms in the Field of Criminal Judiciary: *International Experience and Domestic Prospects*. Sci. innov. 2021. V. 17, no. 5. P. 95-101. URL: <https://doi.org/10.15407/scine17.05.095>.
23. Басиста І.В., Удовенко Ж.В., Кулинич М.-М.А. Огляд тенденцій щодо штучного інтелекту та його перспективність для процесуальних рішень у перебігу кримінального провадження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Серія право. Випуск 81. частина 3. С. 19-38. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.3>.
24. Торбас О.О. Використання можливостей штучного інтелекту при розслідуванні кримінальних правопорушень. Цифровізація кримінального провадження: стан та перспективи: матеріали наук.-практ. круглого столу, м. Харків, 19 верес. 2024 р. / [редкол.: Н.В. Глинська (голов. ред.), Д.І. Клепка, А.А. Барабаш]; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В.В. Сташиса НАПрН України; Від. дослідж. проблем кримін. процесу та судоустрою. – Харків: Право, 2024. – 174 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178411565>. С. 152-154.

25. Шепітько М.В. Перспективи використання штучного інтелекту органами кримінальної юстиції в ЄС та Україні. Матеріали IX (XXII) Львівського форуму кримінальної юстиції 26-27 жовтня 2023 року. Львів: ЛьвДУВС. 2023. С. 264–269.
26. Крамаренко К.С., Тітко І.А. Напрями використання штучного інтелекту в кримінальних провадженнях (за матеріалами судової практики). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2026. № 1. Частина 3. С. 75-81. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.3.12>.
27. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133587000>.
28. AI Hallucinations in the Courtroom: Lessons from Ko v. Li. URL: <https://hullandhull.com/2025/05/ai-hallucinations-in-the-courtroom-lessons-from-ko-v-li/>.
29. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116984639>.
30. Practice direction court of King's bench of Manitoba. URL: https://www.manitobacourts.mb.ca/site/assets/files/2045/practice_direction_-_use_of_artificial_intelligence_in_court_submissions.pdf.
31. 'Hallucinated' case materials: A warning to lawyers. URL: <https://www.applebyglobal.com/publications/hallucinated-case-materials-a-warning-to-lawyers>.
32. Ходжалиєва С. «Галюцинації» штучного інтелекту та їх вплив на розгляд судових справ. URL: <https://www.hsa.org.ua/lectors/xodzalijeva-salatin/articles/galiucinaciyi-stucnogo-in-telektu-ta-yix-vpliv-na-rozgliad-sudovix-sprav>.
33. Order. URL: https://websitedc.s3.amazonaws.com/documents/Jordan_v._CHA_USA_5_December_2025.pdf.
34. Order. URL: https://www.lawnext.com/wp-content/uploads/2025/05/C.D.-Cal.-24-cv-05205-dckt-000119_000-filed-2025-05-06.pdf.
35. Civil minutes – general. URL: <https://fingfx.thomsonreuters.com/gfx/legaldocs/gkplqjjykvb/Order%20Denying%20Motion%20for%20Leave%20to%20Withdraw%20and%20Imposing%20Sanctions.pdf>.
36. AI Hallucination Cases. URL: <https://www.damiencharlotin.com/hallucinations>.
37. Zhang v. Chen, 2024 BCSC 285. Date: 20240220. Docket: E202085. Registry: Vancouver. URL: <https://www.bccourts.ca/jdb-txt/sc/24/02/2024BCSC0285cor1.htm>.
38. Giray, L. AI Shaming: The Silent Stigma among Academic Writers and Researchers. *Ann Biomed Eng* 52, 2319–2324 (2024). <https://doi.org/10.1007/s10439-024-03582-1>.
39. Назаровець С. Сичікова Я. Хто має встановити правила використання ШІ в науці та освіті. URL: <https://zn.ua/ukr/TECHNOLOGIES/khto-maje-vstanoviti-pravila-vikoristann-ja-shi-v-nautsi-ta-osviti.html>.
40. Faruk Alpay. Bullying and Stigma Against AI Users in 2025: An Unspoken Crisis. URL: <https://lightcapai.medium.com/bullying-and-stigma-against-ai-users-in-2025-an-unspoken-crisis-2b42ff162ce3>.
41. Кешкентій Д. Верховний Суд (України) проти штучного інтелекту: наступ на прогрес чи обґрунтований захист процесуальної доброчесності? URL: <https://www.okremadumka.com/2026/01/26/%d0%b2%d0%b5%d1%80%d1%85%d0%be%d0%b2%d0%bd%d0%b8%d0%b9-%d1%81%d1%83%d0%b4-%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b8-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%82%d0%b8-%d1%88%d1%82%d1%83%d1%87%d0%bd%d0%be>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.01.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації: 5.03.2026

© Гловюк І.В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0